

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > גמרא בבא בתרא עין 015 עם וידאו

גמרא בבא בתרא עין 015 עם וידאו

בלתי מוגה

שיעור 15

תד"ה "וחייב באחריותו"

קיי"ל היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק, וא"כ בכלאיים ההיזק אינו ניכר לפנינו?

אומר ר"י דחשיב היזק ניכר מפני שרואה הגפנים בשדה.

יש ראשונים הסוברים שבאמת כלאיים נחשב היזק שאינו ניכר, והסיבה שהוא חייב באחריותו זה מצד קנס. אולם לרוב שיטות הראשונים, כלאיים חשיב היזק ניכר, ומצאנו בזה ג' שיטות, מדוע נחשב היזק היכר, שיטת ר"י, שיטת הרמב"ן בקונטרס דינא דגרמי, שיטת הריטב"א בגיטין בדף נ"ג.

א. ר"י- לא נדרש שינוי בחפץ עצמו, אלא מספיק שאני רואה תערובת של גפנים ותבואה.

ב. רמב"ן- נדרש שינוי בעצם החפץ, ואחרת זה לא נחשב היזק ניכר. ולכאורה בסוגיין אין שינוי בכרם ובתבואה, וא"כ מדוע זה נחשב היזק ניכר? תשובה לדבר לא צריך שינוי בעצם החפץ ממש אלא מספיק שהשתנה ממצב שהוא לבדו למצב שהוא יתערבב עם התבואה, זה נחשב ניכר.

ג. ריטב"א- אין דין שיהיה שינוי בעצם החפץ, וחשיב ניכר כיוון שהוסיף מאתיים באיסור, כלומר לא עצם התערובת כמו ר"י, אלא ההוסיף מאתיים ניכר, הגידולים שגדלו באיסור ניכרים.

שורש מחלוקת של ר"י והריטב"א מבואר בשיעורי ר' שמואל רוזובסקי (ראש ישיבת פונוביץ) ישנה חקירה לגבי איסור כלאיים, האם האיסור של כלאיים (במקרה של משנתנו שכל אחד זרע בנפרד ואח"כ המחיצה נפרצה) הוא עצם התערובת, או שההגדרה היא מה שהם גדלים ביחד זה האיסור. לפי ר"י עצם התערובת זה האיסור ולכן חשיב היזק ניכר, משא"כ לריטב"א האיסור הוא הגידול ביחד ולכן מגדיר שהסיבה שנחשב היזק ניכר זה מחמת שגדל מאתיים כי זה מה שמגדיר את האיסור. הרמב"ן לעומת זאת לומד שצריך שיהיה ניכר בעצם החפצא.

בחזרה לתוספות. שיטת תוספות שההיזק נחשב היזק ניכר. בכדי שההיזק ייחשב ניכר נדרשים ג תנאים:

א. התראה.

ב. ייאוש של בעל הכרם.

לתוס' הסיבה שאצלינו זה נחשב היזק ניכר, כי אני רואה את התערובת לפני. אבל ההתראה, והיאווש, והוספת המאתיים לכאורה זה לא ניכר.

הוספת המאתיים לא נחשב ניכר כי אני לא יכול לדעת כאשר אני רואה את התבואה אם הוסיף מאתיים או לא.

לגבי התראה, שיטת תוס' דגם בלי התראה הפרי נאסר אז ודאי שההתראה לא צריכה להיות ניכרת, אבל לשיטת הרמב"ן והנ"י שנאסר רק אם היתרו בו לכאורה ההתראה לא ניכרת זה ייחשב היזק שאינו ניכר?

צריך לומר שלפי הרמב"ן והנ"י גם כשלא היתה התראה אמנם לחייבו לשלם אי אפשר כי המוציא מחבירו עליו הראייה, אבל זה יהיה אסור מספק מכיוון שספיקא דאורייתא לחומרא, ולכן זה נחשב היזק ניכר כי כל מי שרואה, רואה את הספק לנגד עיניו והוא רואה את ההכרעה התורנית של ספיקא דאורייתא לחומרא.

לגבי הוסיף מאתיים, אפשר להבין שגם אם אדם לא רואה את המציאות שזה הוסיף מאתיים זה לא עושה את זה להיזק שאינו ניכר, כי היזק שאינו ניכר הגדרת הדבר היא שההיזק בעצם הוא לא ניכר, משא"כ אצלינו מי שמבין בפירות שזה גדל מאתיים בשבילו זה ודאי ניכר. דוגמה לדבר עירבוב של שני חומרים מסוכנים, מי שלא מבין את ההרכבה המסוכנת ודאי שעבורו ההיזק אינו ניכר, אבל אדם שמבין בדבר בשבילו זה מוכר. כלומר אצלינו חסר בידע, זה בעיה אישית של אנשים פשוטים שלא מבינים בדבר אבל בעצם, ההיזק הוא ניכר.

לפי הצד שהוסיף מאתיים לא חשיב היזק ניכר, ראינו את שיטת רש"י שכל עוד זה לא הוסיף מאתיים זה בעצם נאסר אלא שזה בטל, ולאחר שזה מוסיף מאתיים זה חוזר וניעור. לפי זה מובן למה זה היזק ניכר כי בכל רגע ורגע יש כאן איסור אלא שהוא בטל.

ר' חיים אומר שכאשר מגדירים היזק ניכר והיזק שאינו ניכר, אין הכוונה שאנחנו צריכים לראות בפועל שהדבר נאסר, אלא אנו צריכים לראות האם סיבת האיסור קיימת או לא, אפילו אם בסוף זה לא יגיע לידי איסור בפועל, אלא מספיק שסיבת האיסור קיימת. במטמא טהרותיו של חברו, אם לא נגעו מים בפירות (והפירות הללו ממילא לא הוכשרו לקבל טומאה), אין אפילו סיבת איסור כי הפירות כלל וכלל לא יכולים לקבל טומאה. משא"כ בכלאיים כאשר זה מתערב, סיבת האיסור קיימת ועומדת לעינינו גם אם לא הוסיף מאתיים, אלא שכאשר הוסיף מאתיים אני רואה כל חלק וחלק שגדל כסיבת האיסור, כי כל מה שגדל עד עכשיו גם אוסר כי הוא חלק מההוסיף מאתיים ולכן זה נחשב היזק ניכר.

[התוספת של ר' חיים על ההסבר הקודם הוא שגם אם נאמר שכל חלק וחלק שגדל זה לא נחשב איסור (דלא כרש"י) עדיין זה ייחשב היזק ניכר, כי סוף כל סוף אני רואה את החלק הקטן שגדל כסיבת האיסור וזה מספיק להגדיר היזק ניכר].

נקודה ג' - יאווש.

לכאורה היאווש אינו ניכר, בשלמא לשיטת תוס' שלומד שבסתמא התבואה נאסרת גם בלי יאווש, אלא שאם אני יודע להדיה שהוא לא מתיימש זה לא נאסר, אפשר להבין מדוע זה היזק ניכר כי היאווש הוא לא חלק מהאיסור, אבל לשיטת הרמב"ן שהיאווש הוא חלק מהאיסור וללא יאווש אין איסור, א"כ אם היאווש הזה לא ניכר והאיסור לא חל זה היזק שאינו ניכר?

הגידולי שמואל מביא את דברי המהריל דיסקין שמכיוון שאני רואה שהוא לא גודר א"כ ניכרת מחשבתו מתוך מעשיו ולכן זה נחשב היזק ניכר. ולכאורה זה לא מובן כי מי אמר שהסיבה שהוא לא גודר נובעת מייאווש אולי הוא לא גודר מסיבה אחרת לגמרי?

החתם סופר אומר (יש להבין את דבריו) חלוק דין שרץ שנוגע בפירות ואני לא יודע אם הם הוכשרו לקבל טומאה, לבין כרם שמעורב עם תבואה. בשרץ הנוגע בפרי, לפרי יש חזקה שהוא לא מוכשר לקבל טומאה ובסתמא כשאני לא יודע אם הוא הוכשר אני אומר העמד דבר על חזקתו, משא"כ בסוגיין בכרם שהתערב בתבואה האם יש חזקה שהפרי מותר ממילא זה נקרא היזק ניכר. השאלה היא מדוע זה נחשב ניכר, אפילו שאין חזקה שהפרי מותר אך מדוע זה ניכר. ועוד קשה על דבריו הרי אם יאסר מה שגדל באיסור, הרי זה יאסור גם את מה שגדל בהיתר לפני שהגדר נפרצה ועל זה יש כן חזקה של היתר. יש לדון האם אני מסתכל רק על מה שגדל באיסור שאין עליו חזקה, אע"פ שזה ישפיע על דבר שיש עליו חזקה, או שאני מסתכל על כל חלק בנפרד, על החלק שגדל באיסור שאין עליו חזקה של היתר, ועל החלק שגדל בהיתר.

סברא נוספת מדוע זה נקרא היזק ניכר, כאשר זה גדל והוא לא התיימש האם יש על זה שם כלאיים או לא? ודאי שיש כאן שם כלאיים גם אם לא התיימש ולא הוסיף מאתיים, סוף סוף יש כאן שם כלאיין וממילא זה ודאי נקרא ניכר. יתר על כן לא רק שיש כאן שם כלאיים אלא יש כאן איסור כלאיים כי יש חיוב לעקור את הכלאיים, אז ודאי שזה נחשב היזק ניכר.

- [\[מסכת ב"ב פרק א\] 1](#)

Source: <http://bilvavi.net/shiur/015-עם-וידאו-בבא-בתרא-עיון-015>

Links

[1] <http://bilvavi.net/gemara.bb>